

Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ
ТИЖНЕВИК
TYGODNIK
UKRAIŃSKI
UKRAINIAN
WEEKLY

Рік LXXVIII № 44 (3455) Варшава, 5 листопада 2023 року, Ціна / Cena 5 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

СФУЖО – 75 років: Українки світу – в Перемишлі. с. 2

Конференція про польсько-українське примирення. с. 8

Поляки в Україні:
«Ця боротьба – і за наше виживання». с. 10

ISSN 027-8254

Павло ЛОЗА

Фото автора статті та з архіву СФУЖО

СФУЖО – 75 років

Українки світу – в Перемишлі

В українському Народному домі в Перемишлі у середині жовтня відбувся XII Конгрес Світової федерації українських жіночих організацій (СФУЖО) та ювілейні відзначення з нагоди її 75-ліття. У заходах взяли участь українки з кільканадцяти країн світу, розташованих від Америки та Європи до Австралії. Під час конгресу вибрано нову управу й голову СФУЖО.

Під час урочистого відкриття XII Конгресу СФУЖО зі словами вдячності до учасників звернулася Євгенія Петрова, в. о. голови організації, членкиня Ради директорів Світового конгресу українців (СКУ), мешканка Канади.

– Дякую насамперед Україні, мільйонам українців, які боронять рідну землю й увесь цивілізований світ від імперських амбіцій росії. Схиляю голову перед мужністю й силою духу наших земляків, перед жертовністю й героїзмом воїнів, перед стійкістю тих, хто щодня веде в Україні

Євгенія Петрова

дітей до школи, працює, народжує, творить і в такий спосіб чинить спротив ворогові. Бо це значить, що Україна – жива, Україна – сильна, Україна – нескорена! – наголосила Євгенія Петрова.

Вітаючи гостей, вона подякувала від імені СФУЖО Польщі та її жителям за підтримку України.

– Це Польща з перших хвилин прийняла мільйони українців – втікачів від війни, пригорнула й обіграла наляканих жайхттами жінок, дітей, людей похилого віку.

Стефан Романів – перший віцепрезидент СКУ

Саме тому ми обрали Польщу, Перемишль, український Народний дім для проведення нашого Конгресу та Асамблеї «Українка у світі». Це жест глибокої подяки польському народу. Дякую також кожній країні, що прихистила наших українців, – зазначила в. о. голови СФУЖО.

Зі свого боку Стефан Романів, перший віцепрезидент Світового конгресу українців, звернув увагу на роль жінок у світі та їхній внесок у підтримку України.

– Ця підтримка триває довше, ніж 75 років. У 1932–33 роках, коли був Голодомор, перша закордонна допомога Україні була вислана з Америки. Її організували саме жінки, – розповів представник СКУ, який живе у Австралії.

– Ми приїхали з різних країн світу. Думаю: ви зі мною погодитесь, що кожен громадянин вашої країни захоплюється Україною та українцями, – продовжив Стефан Романів та підкреслив внесок жінок у сьогодишню боротьбу за Україну.

Тим часом Ярослава Хортяні, членкиня Президії СКУ, згадала 2011 рік, коли Об'єднанню українців у Польщі (ОУП) було передано у власність Народний дім.

– Ми тоді однозначно це підтримували й передавали кошти від СКУ. Бо цьому дому бути, це власність українців і тут житиме український дух. Тому слава вам, українці Перемишля, що ви так тримаєтесь, – підкреслила українка з Угорщини, яку під час Конгресу обрано головою СФУЖО на наступну каденцію 2023–2027 років.

На урочистому відкритті XII Конгресу СФУЖО прозвучало багато вітань із нагоди 75-ліття організації, сказано чимало слів, подаровано цінних подарунків – книг та документів, вручено низку почесних грамот та подяк, зокрема від імені голови Львівської обласної ради, Союзу українок, Національної ради жінок України, Всеукраїнської ліги українських жінок тощо.

Серед нагороджених – також членкиня Головної ради ОУП і довголітня голова Перемиського відділу Об'єднання Марія Туцька, яка отримала в подарунок книжки від Ігоря Калинця. Перемишлянка, звертаючись до присутніх, розповіла коротко історію українців у Польщі.

– Нас мало не бути. Нас звідси прогнали. Ми прожили той шлях, який сьогодні проживають жінки з України, – зазначила Марія Туцька. – Треба вірити в те, що з попелу відродиться сильна, міцна українська нація. Наші батьки в це вірили. Хочу вам цю віру передати в Україну. Не було такої руїни, з якої ми б не повстали! Слава Україні!

Марія Туцька отримує нагороду

Учасниць Конгресу та новобрану голову СФУЖО привітали, зокрема, чинний голова Об'єднання українців у Польщі Мирослав Скірка та перший голова ОУП Юрій Рейт, які відвідали Перемишль.

Серед представників української громади та українських організацій Польщі, присутніх на Конгресі, були греко-католицький архієпископ і митрополит Перемисько-Варшавський Євген Попович; Ольга Соляр, спів-

Ярослава Хортяні, новообрана голова СФУЖО

засновниця фонду «Магія Карпат», яка їздить з допомогою українським військовим на передову; Анна Хранюк, активістка із Познані, співзасновниця фестивалю «Українська весна»; Вікторія Батрин та Галина Андрушків, засновниці Фонду Uniters з Варшави; Наталія Панченко, лідерка організації «Євромайдан-Варшава», голова правління та співзасновниця фонду «Stand with Ukraine»; Ірина Юрчак, волонтерка, жінка року 2022 у Вроцлаві у номінації «Діяльність громадська та освітня» та інші.

У програмі XII Конгресу СФУЖО, який тривав 14–17 жовтня, були панелі, круглі столи та дискусії, зокрема про співпрацю СФУЖО з партнерами, виклики для діаспори, пов'язані з новітньою хвилею жінок-переселенців з України, про те, як війна вплинула на роботу, діяльність і функціонування організації та українських громад.

Учасники Конгресу мали нагоду послухати автентичні стародавні українські пісні від дитячого колективу «Краєчка» та гурту «Крайка», котрі виступили на сцені Народного дому.

СФУЖО засновано в 1948 році під час Світового конгресу українського жіноцтва у Філадельфії. Завданням

організації було відновлення незалежності України та об'єднання українських жінок всього світу для спільного захисту українських інтересів. Від моменту свого заснування і до сьогодні праця СФУЖО віддзеркалює діяльність світових українських жіночих спільнот, а також представляє їх на міжнародній арені в Організації Об'єднаних Націй (ООН). У 1990 році СФУЖО отримала акредитацію при Департаменті публічної інформації в ООН (UN-DPI), у 1993 році – консультативний статус в Економічній і соціальній раді ООН (UN-ECOSOC), а в 1997 році одержала членство в Комітеті при ЮНІСЕФ (NGO Committee on UNICEF). У 1967 році СФУЖО стала співзасновницею Світового конгресу українців.

Сьогодні СФУЖО об'єднує мережу організацій із понад 30 країн світу. Основним її теперішнім завданням є всебічна допомога Україні в наблизенні перемоги, а, отже, відбудова та підтримка її європейських та євроатлантичних планів. СФУЖО послідовно відстоює права й гідність українських жінок та підносить роль українки у світі. ●

«Український день» у Вроцлаві

28 жовтня у Вроцлаві відбувся «Український день». Це одна із серії щомісячних зустрічей, які організовують мешканці Вроцлава, котрі приїхали з інших країн. Їхня мета – познайомити вроцлав'ян з представниками різних національностей, які живуть у місті.

У день зустрічі, присвяченій Україні, організатори провели виставку робіт українських митців, концерт, майстер-клас, дегустацію українських страв та кави від українських кав'ярень та дискотеку, що завершила захід. Вхід на усі події був безплатний. «Український день» організували українська громада Вроцлава, товариство «Nomada» та Центр міжкультурної інтеграції у Вроцлаві «Miejsce Otwarte».

У Польщі писали радіодиктант національної єдності

27 жовтня українці в усьому світі змогли долучитись до радіодиктанту національної єдності. Цей захід, присвячений Дню української писемності та мови, безперервно проводять з 2000 року. Його мета полягає в об'єднанні українців як в Україні, так і за її межами, а не перевірка знань учасників. Диктант, що відбувся з 10:00 до 11:00 за варшавським часом, писали також українці в Польщі. Радіодиктант можна було прослухати, зокрема, на хвилях Українського Радіо та Радіо Культура. Спільне написання диктанту відбувалося у Варшавській українській школі, приміщенні фонду «Зустріч» у Кракові та домівці у Гданську (на фото).

Цьогорічний диктант тривав двадцять хвилин та називався «Дороги України». Текст підготувала поетеса, перекладачка, лауреатка Шевченківської премії Катерина Калитко. Читав Олексій Гнатковський – актор, виконавець ролі Івана Довбуша у фільмі «Довбуш».

Традиційно протягом низки років радіодиктант проводили в День української писемності та мови, що припадав на 9 листопада та був присвячений церковному святу – дню пам'яті Нестора Літописця. Проте під кінець липня цього року президент України Володимир Зеленський підписав указ про перенесення дати святкування

на 27 жовтня. Причиною стало те, що з 1 вересня Українська греко-католицька церква та Православна церква України перейшли на новоюліанський календар, а, отже, змінилися дати відзначення деяких свят.

Фото з фейсбук-сторінки Консульства України в Гданську

Успіх учнів із Білого Бору на конкурсі історичних фільмів

Учні четвертого класу Ліцею ім. Тараса Шевченка у Білому Борі (Павло Костюк, Єлизавета Роховенко та Марко Тарлієв) стали переможцями VIII Національного конкурсу історичних фільмів «Patria Nostra». З-поміж десятка робіт, надісланих з усієї Польщі, фільм «Акція АБ» українських ліцеїстів посів дев'яте місце. Він розповідає про операцію пацифікації, яку німецькі окупанти провели на території Генерал-губернаторства в травні-липні 1940 року. Про нагороду повідомлено на фейсбук-сторінці школи.

«Ми радіємо успіхам нашої молоді та інноваційному підходу до історичної тематики. До роботи над фільмом також долучилися друзі наших переможців», – читаємо на сайті школи.

Учнів ґрунтовно підготував учитель історії Домінік Радецький. Участь у конкурсі «Patria Nostra» можуть взяти учні шкіл віком 12–19 років під опікою дорослого – вчителя, батька, тренера чи вихователя. Команду може зареєструвати школа, парафія, спортивний клуб, громадська організація чи інша установа. Організатори допускають можливість реєстрації сімейної команди. Конкурс передбачає створення 45–60-секундної комп'ютерної анімації чи фільму про події в історії Польщі, які відбувалися протягом певного періоду історичного календаря.

Фінал цьогорічних змагань відбувся 26 жовтня в Олімпійському центрі Польського олімпійського комітету у Варшаві. Відео учнів з Білого Бору під назвою «PN 8 Region Zachód – drużyna 22 – Akcja AB» можна подивитися на ютуб-каналі конкурсу.

Фото з фейсбук-сторінки школи

Молодь з Гурова-Ілавецького на фестивалі в Гданську

19 жовтня на запрошення Консульства України в Гданську учні Комплексу шкіл з українською мовою навчання у Гурові-Ілавецькому виступили в Музеї II Світової війни Гданська з художньою програмою «Не брати, не сестри».

Так молодь вшанувала пам'ять жертв російської агресії в Україні.

Концерт став одним з яскравих моментів цього річного «Українського тижня» у Гданську. У програмі фестивалю, який проходив 18–24 жовтня, були покази українських фільмів, зустріч з бійцем української армії Андрієм Сидоренком та польським волонтером Ігорем Трачем, виставка фотографій «Культура проти війни», майстер-класи живопису з Іванною Риблюк.

Також було представлено виставу «Дочка» Театру «ОКО» зі Львова, після якої відбулась дискусія про те, як говорити про війну за допомогою мистецтва. У програмі «Українського тижня» були презентації книжок та коміксу «3.3.3.» за участі авторів, кулінарні майстер-класи з Сусанною Ізетдіновою, котра керує ресторанами татарських делікатесів у Тримісті. Організаторами фестивалю виступили Консульство України в Гданську та фонд «Масові видовища».

Фото з фейсбук-сторінки школи в Ґурові-Ілавцеькому

Дві православні парафії на Підкарпатті відзначатимуть свята за новоюліанським календарем

Православна парафія Пресвятої Трійці у Сяноці повідомила на своїй фейсбук-сторінці, що з благословіння високопреосвященнішого Кир Паісія (ординарій Перемисько-Горлицької православної єпархії) на «випробувальний термін від 15 листопада 2023 року до 14 листопада 2024 року» парафії у Сяноці та Загір'ї переходять на новоюліанський календар. Рішення прийнято 16 жовтня.

Нагадаємо, що з 1 вересня Українська греко-католицька церква (УГКЦ) в Україні, Православна церква України (ПЦУ) перейшли на новий календар. Вірні греко-католицьких парафій у Польщі також більшість церковних дат відзначатимуть на 13 днів раніше, бо саме така різниця є між старим юліанським і новим григоріанським календарем.

Отже, Різдво святкуватимуть 25 грудня, а не 7 січня. Так само змінилися дати інших свят: Покрова (1 жовтня), Водохреще (6 січня) і Миколая (6 грудня). Але це не стосуватиметься Великодня і деяких інших свят, зокрема Трійці. Їх у 2024 році відзначатимуть, як у минулі роки.

Українську співачку нагороджено престижною державною відзнакою Польщі

8 жовтня оперна співачка Ольга Пасічник отримала нагороду «За заслуги в культурі Gloria Artis» від міністра культури та національної спадщини Польщі. Вручення відбулося після спектаклю «Роделінда» Георга Генделя у Польській королівській опері, де співачка виконала головну партію. Під час церемонії міністр культури та національної спадщини Польщі Пйотр Глінський сказав, що Ольга Пасічник – одна з найвидатніших сучасних співачок Польщі, а також одна з тих, завдяки кому кілька років тому була заснована Польська королівська опера.

– Сьогодні вона святкує 30 років своєї творчої діяльності. Сподіваюся, що 35-ту річницю ми зможемо відсвяткувати разом у новому приміщенні Польської королівської опери, – зазначив міністр культури й національної спадщини. Про нагороду повідомлено на офіційному сайті Міністерства.

Ольга Пасічник – співачка (сопрано) й актриса, народжена в Рівному. Від 1992 року живе у Варшаві. Зараз працює в Польській королівській опері.

Співачка стала лауреаткою не лише вокальних міжнародних конкурсів. Вона також здобула нагороду «Паспорт „Політики“» і польську фонографічну нагороду «Фридерик». Виконала понад 40 партій у різних оперних театрах світу (Концертгебау в Амстердамі, опері «Бастилія» та Театрі Єлисейських полів у Парижі, Королівському театрі Ла Монне/Де Мунт в Брюсселі, Баварській опері в Мюнхені, Концертгаус у Берліні, Театрі «Реаль» у Мадриді). Виступала з провідними оркестрами Європи, Америки та Японії під керівництвом найкращих диригентів. 20 квітня 2013 року у Великому театрі у Варшаві (Opera Narodowa – пол.) відбулась прем'єра опери у двох актах «Qudsja Zaher» Павла Шиманського. Оперу написано з думкою про Ольгу Пасічник, яка стала виконавицею головної партії. Виступаючи в Польщі та за кордоном, співачка також виконує українські народні пісні разом із сестрою Наталією (фортепіано). Її дискографія охоплює понад 60 компакт-і DVD-дисків. Ольга Пасічник брала участь у заходах, організованих Об'єднанням українців у Польщі, фестивалях української культури, концерті в Народному домі у Перемишлі (2016), кошалінському концерті (2016), присвяченому жертвам Голодомору, та інших.

Її відзначено Золотим хрестом заслуги, Офіцерським хрестом польського ордена Заслуг, головним призом фестивалю Баварської державної опери. Слід додати, що українка від 2014 року організувала кілька гуманітарних вантажів до України з одягом і засобами гігієни.

Ті, хто хотів би найближчим часом почути Ольгу Пасічник наживо, можуть зробити це в Перемишлі. 9 листопада (19:00) у римо-католицькій архикатедральній парафії (вул. Замкова 3) відбудеться концерт Missa BWV 232 Йоганна Себастьяна Баха, також відомий як «Висока меса сі-мінор». Голос сопрано – Ольга Пасічник. Вхід на концерт вільний.

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

Валерія ГУРЖИЙ

«Тяжко бути у чужій країні, у якій не планував бути»

До війни Олександра працювала редакторкою сайту «Суспільне. Миколаїв». 24 лютого, коли розпочалася велика війна, жінка разом з сином, матір'ю та котом виїхали з міста на Черкащину, а звідти у Польщу. Це закінчення циклу розмов з біженками, що мусли покинути батьківщину після повномасштабного вторгнення росії в Україну.

На чужині

Вже у березні 2022 року сім'я була у Щеціні, там вони звернулися до організації, яка займалася розселенням українців. Їх спершу поселили на одну ніч у студентський гуртожиток, а наступного дня запитали, чи згодні вони на сільську місцевість. Сім'я тоді була дуже розгублена і погодилася.

За урядовою польською програмою, українські біженці перші 120 днів перебування у країні забезпечувалися безкоштовним житлом та харчуванням. Так, сім'я опинилася у селі Бройце. Там їх поселили у будинок місцевого жителя. Чоловік жив з родиною в одному будинку, а кімнати в іншому здавав в оренду, тож одну кімнату чоловік виділив для родини з України та повністю облаштував її всім необхідним. Харчування, у класичному розумінні, у сім'ї не було, але їм виділяли кошти, привозили у магазин, де вони самі обирали продукти та готували вдома.

«Нам попалися дуже гарні люди, вони й дах над головою дали і допомагали всі питання вирішувати до дрібниць», – розповідає Олександра.

Коли 120 днів пройшло, українці домовилися, що й далі житимуть у цього чоловіка, але будуть оплачувати комунальні платежі. Вони вартували приблизно 500 злотих на місяць. Родина прожила у Бройце до кінця січня 2023 року, а потім повернулася у Щецін, де за власний кошт почала винаймати квартиру, у якій вони прожили чотири місяці. Житло коштувало дорого, майже вся зарплата йшла на оплату квартири.

Окрім допомоги з помешканням та харчуванням, Польща забезпечувала одноразову виплату 300 злотих на одного дорослого та 500 злотих щомісячно на дітей до 18 років.

«Адаптація по приїзду до Польщі проходила більше пів року, дуже тягнуло додому, особливо, коли почали розуміти, що вже йде зима, а ми не повертаємося. Дуже зраділи, коли визволили Херсон, побачили, що люди почали масово повертатися, але ми тоді ще не були готові», – каже Олександра.

Найтяжче було зустрічати Новий рік у чужій країні, де не планували перебувати, та до того ж у тяжкому психологічному стані.

«2 січня ми всі злягли з важким грипом, так я ще не хворіла. Я лежала два тижні. На роботі взяли лікарняний. Ми сприйняли це, як протест нашого організму щодо нашого місцеперебування, що ми не вдома», – додає жінка.

Аби забезпечити себе та свої потреби, доводилося працювати багато і тяжко. Робота була фізичною.

Першу роботу Олександрі допоміг знайти власник будинку, у якому вона жила. Тоді жінка разом з дружиною свого брата працювала п'ять місяців в готелі.

«Готель був здоровенний – на 230 номерів, 5 поверхів. Потім сезон закінчився, людей стало мало, нас хотіли перевести працювати на новий графік – два дні на тиждень, ми відмовилися, і я звільнилася», – пригадує вона.

Після цього Олександра була три місяці без роботи. Другу роботу допомогла знайти сестра її брата, з якою вони разом працювали у готелі. Так жінка почала працювати на заправці, де пропрацювала чотири місяці.

«Це була тяжка робота – працювали по 12 годин на день, з 8-ї ранку до 8-ї вечора. Для мене було важко працювати по 12 годин поспіль. Потім тиждень був вільний, але перші два-три дні ти просто приходив до тями, потім трохи відпочив – і знову на роботу. Той відпочинок не сильно відчувався», – зазначає Олександра.

Наступна робота з'явилася після повернення у Щецін. Жінка пішла працювати у Макдональдс. Пропрацювала там місяць, а оформлювалася три тижні, багато часу пішло на проходження медичного огляду, бо в компанії підходять до цього дуже ретельно.

«Коли я туди йшла, то придумала собі, що маю дізнатися, як там всередині – не як клієнт, а як працівник. Типу, так би мовити, журналістське розслідування – сама собі так придумала. Там я познайомилася з класними людьми з України, з однією з них я до сих пір спілкуюся. Це цікаво зараз згадувати, а тоді геть не було цікаво. Загалом дуже тяжко і мало грошей», – зізнається вона.

Врешті-решт родина вирішила повернутися до Миколаєва, і влітку 2023 року вони вже були у рідному місті. На це рішення вплинуло одразу декілька факторів. По-перше, Олександра дуже сильно втомилася працювати фізично. А по-друге, її сину Владиславу треба було вступати до університету.

Вдома

Після повернення на родину знову чекала адаптація. Цього разу це тривало близько двох місяців.

«Я звикала до свого дому, до свого міста. А потім стався обстріл...» – згадує Олександра.

Тоді росія ракетами атакувала будівлю Адміралтейства у центрі міста. Це була перша атака, яку родина почувала та відчувала.

Поруч із Адміралтейством є п'ятиповерховий будинок, він ще на початку війни постраждав під час атаки на готель «Інгул», який розташований поруч. У цьому будинку живуть родичі Олександрів. Це була друга атака на будинок з початку повномасштабної війни.

«Ми сиділи вдома і чули ці прильоти – було дуже страшно. До тривоги я досі не можу звикнути», – каже Олександра.

Люди, які живуть під постійними чи тимчасовими обстрілами, звикають до них, якщо так можна сказати, але насправді звикнути майже неможливо. Часто людям здається, що війна їх не зачепить, але коли просинаєшся зранку і бачиш, що був атакований будинок друзів, знайомих, колег, твій колишній дім або сусідній будинок, то це повністю змінює сприйняття і відчуття.

Майже з початку повномасштабної війни у Миколаєві існують проблеми із водопостачанням. Під час окупації Херсону постраждала станція, яка качала воду для міста. З тих пір у місті бувають такі дні, коли води взагалі немає, а коли є, то вона технічна. Її не можна пити чи готувати на ній. До того ж вода жорстка, через що ржавіють крани, труби та псується побутова техніка.

«Пральну машинку ми використовуємо, але бойлер – ні, аби він не псувався від поганої води. Вода насправді більш-менш нормальна. Звичайно, що її не можна пити і готувати на ній, але для побутових потреб нормально. Питну беремо у бочці у дворі. Беремо баклажки і йдемо набирати воду», – пояснює жінка.

Найважче для Олександрів було адаптуватися до вибухів, до яких неможливо звикнути.

«Я не знаю, як це зносять люди, які не виїжджали. Кажуть, що звикли. Також є проблема з комунікацією, чи то люди відвикли від мене, чи то забули про моє існування. Я повернулася, а немає з ким піти на каву. Я шукаю собі

Олександра та її син Владислав. Фото з архіву героїні статті

нових людей, бо зі старими вже немає зв'язку – комунікація пропала. Ми спілкувалися, коли були на великій відстані – понад 2 тисячі кілометрів одне від одного, а коли повернулася, уже немає бажання зі мною спілкуватися. Для мене це дико, я не можу звикнути до цього», – дивується жінка.

У Миколаєві Олександра не захотіла повертатися на стару роботу у журналістику, бо каже, що не зможе розповідати про руйнування та людські страждання, хоча пропозиції були. Вона вирішила змінити професію і стати SMMницею. Наразі її головний запит – мати таку професію, аби не бути прив'язаним до конкретного місця, до того ж багато журналістських навичок потрібні в SMM, наприклад, написання постів, фото- та відеозйомка, монтаж роликів.

Також Олександра не виключає, що може виїхати з України знову у випадку інтенсивних обстрілів чи довготривалих блекаутів.

«Я не приймаю рішення дуже швидко, я буду довго думати. Але зараз тривожить думка про те, як проходитиме опалювальний сезон, наскільки часто викатимуть світло або чи буде у квартирі опалення. Якщо з цим всім будуть проблеми, окрім обстрілів, то, можливо, ми не зможемо тут жити, бо моя робота залежить від світла і потрібно завжди бути у мережі. Подивимось, як буде», – підсумовує Олександра. ●

Адміралтейство. Фото Суспільне. Миколаїв

Григорій СПОДАРИК

Фото з сайту oblaci.pl

Конференція
про польсько-українське примирення

Минуле не визначає наше майбутнє

Польські й українські історики та духовні діячі вважають, що час війни, розпочатої росією, можна використати для польсько-українського примирення. Але для цього є певні умови. Про це говорили учасники міжнародної конференції «Польсько-українське примирення – досвід та перспективи», яка на початку жовтня відбулася в Обляцькому центрі молоді у Люблінці-Кокотку (Сілезьке воєводство).

Симетрія провин

За словами історика Гжегожа Мотики, від початку 2000-х років тема Волинської трагедії залишається такою, що розділяє поляків і українців.

– Цей поділ глибокий, він має форму конфлікту пам'яті, але це останнє історичне питання, яке розділяє ці народи, – сказав історик.

Він також підкреслив, що досі дискусії про Волинь охоплювали багато сфер – це масштаби жорстокості українців і жорстокості помсти поляків, питання, хто першим почав конфлікт, якою може бути відповідальність II Речі Посполитої (РП), кількість жертв тощо. У зв'язку з цим він зазначив, що, на думку української сторони, загинуло менше поляків і більше українців, ніж указано в офіційних даних. Гжегож Мотика заявив, що за 30 років досліджень він не знайшов документів з українського боку, котрі підтверджували б існування стихійно діючих цивільних груп, відповідальних за вбивства. Навіть якщо такі були, то завжди серед них, як підкреслив історик, були члени УПА. Він відзначив також, що серед п'яти-мільйонної громади західних українців участь у нападах брало 40–50 тисяч осіб.

– Це максимальна кількість учасників цих злочинів. Чорний образ, який існує в Польщі, є глибоко несправедливим порівняно зі статистикою, – зазначив історик.

Він також стверджує, що сьогодні основним питанням у цій польсько-українській суперечці є не оцінка того, чи це був геноцид, чи окремі злочини. Ідеться про те, чи можна говорити про симетрію провин. Він нагадав теорію, яку українська сторона прийняла на державному рівні у 2003 році, про те, що злочини на Волині відбувалися з обох боків, і тому немає значення, хто більше вбив, однакові оцінки мають бути застосовані до УПА та Армії Крайової. Гжегож Мотика зазначив, що це погляд, з яким поляки глибоко не згодні, насамперед тому, що існує величезна різниця в масштабах польських і українських жертв. Історик навів наукові дані про жертви

серед мирного населення. У поляків – це 100 тисяч, а в українців – 15-20 тисяч. На думку історика, ідея симетрії провин погана, тому що УПА вирішила деполонізувати Волинь і Східну Галичину, де проживало 1,5 млн поляків.

– З польського боку злочини завжди були наслідком рішення місцевих командирів про вбивство конкретного села. Не було прийнято жодної ідеї, принаймні на рівні вищого командування, щодо деукраїнізації величезної території. Це означає, що слід використовувати інший стандарт, зокрема з етичної точки зору, – сказав Гжегож Мотика.

Історик запевнив: невизнання симетрії провини з польського боку не означає виправдання злочинів, скоєних проти мирного українського населення. Він додав, що вторгнення росії в Україну спричинило зміну в способі мислення польського суспільства. Воно зрозуміло, що культ УПА в Україні головним чином спрямований на боротьбу з союзними.

– Сподіваюся: з часом українська сторона повірить, що, коли поляки намагаються вшанувати ці події та прагнуть ексгумувати й поховати всіх жертв, вони просто дбають про пам'ять і справедливість. Немає у цьому жодної прихованої мети, яку, здавалося б, пропонував би українцям стереотип поляка-пана. Нам потрібно докласти зусиль, щоб сигналізувати, що ми пам'ятаємо минуле, але рухаємося вперед, тому що у нас є багато роботи. Минуле не визначає наше майбутнє, тому що ми самі вирішуємо про це, – підсумував Гжегож Мотика.

Конфлікт «ідеальних батьківщин»

Професор Львівського католицького університету Олександр Зайцев обговорив питання націоналізму в обох країнах. На початку дослідник зазначив, що це величезна проблема на шляху до примирення, адже в її основі лежить возвеличування власного народу та перекладання провини на інших. Існують різні теорії націоналізму. Одна з них вимагає, щоб етнічні кордони не перетиналися політичними. Відповідно до цього можна було б дослідити, який етнос домінує на тій чи іншій території та на основі цього провести державні кордони. На практиці націоналісти рідко дотримувалися цього принципу та віддавали перевагу окупації земель, що належали іншим. Пояснювали це, наприклад, культурною перевагою чи цивілізаційною місією. Головна проблема польського та українського націоналізму, на думку Олександра Зайцева, полягала в тому, що їхні «ідеальні батьківщини» частково збігалися. Після 1920 року більшість поляків вірили, що східні регіони відродженої Польщі,

де етнічне польське населення становило меншість, повинні залишитися в складі польської держави. Так само українські націоналісти вважали, що відновлена держава має охоплювати території з більшістю українського етносу, до якого входили також ті, хто вважав себе русинами чи «тутешніми».

– За таких протилежних підходів до «ідеальних батьківщин» конфлікт став неминучим, – підкреслив український історик. Унаслідок I Світової війни частина української «ідеальної батьківщини» опинилася у складі II РП. Польська сторона хотіла захистити цей результат Ризького договору, а українська вважала це порушенням своїх прав. Тому конфлікт тривав.

– Під час Першої та Другої світових воєн обидва націоналізми були непереборною проблемою у відносинах обох народів, – зазначив Олександр Зайцев.

Найтрагічнішими у цьому були вбивства на Волині. Чому так сталося і чи можна вважати націоналізми винуватцями? Українські історики намагаються розмістити ці події в ширшому контексті відносин початку XX століття і представити дії українців як більш-менш спонтанну реакцію на кривди, яких вони зазнали від поляків. За словами історика, тут можна виділити два основні напрями. Перший, антиколоніальний, пояснює дії українців як реакцію на тривалий колоніальний гніт й акцентує увагу на селянському русі, частково під впливом УПА. Друга концепція – це польсько-українська війна. Відповідно до неї, керівництво ОУН і УПА ніколи не виступало з ідеєю остаточного розв'язання польського питання шляхом знищення, а масова загибель мирного населення поляків і українців стала неминучим побічним ефектом польсько-української війни, датованої 1942–1947 роками. Олександр Зайцев також зазначив, що II Світова війна стала останнім етапом протистояння між українцями та поляками, яке тривало кілька століть і набувало різноманітних форм. Історик підкреслив, що майже всі польські дослідники категорично заперечують обидві вищенаведені інтерпретації. З польського боку домінує концепція ідеологічного геноциду, в основі якої лежить злочинність українського націоналістичного руху, а іноді й усього руху за незалежність. Більшість польських академічних істориків пов'язують злочини УПА з фашизацією ОУН у 1930-х роках. Інші кажуть, що ця жорстокість була частиною націоналістичної стратегії й не має нічого спільного зі стихійною жорстокістю селян проти своїх гнобителів. Водночас Олександр Зайцев зазначив, що на сьогодні з обох сторін немає політичних сил, які підтримують перегляд кордонів. А сучасні кордони відповідають націоналістичній теорії, бо етнічні кордони не перетинаються політичними.

– Проте залишається націоналістичний підхід до історії та політики, який донині є перешкодою для історичного примирення поляків та українців. Особливо цей підхід помітний в оцінці подій на Волині, – зазначив Олександр Зайцев.

Історик переконаний, що сьогодні ми маємо усвідомити, що обидва народи мають спільні інтереси. Він також вважає, що перешкодою для вироблення істориками спільної оцінки складних питань, пов'язаних з минулим, стає не відсутність достовірної інформації, а вплив ненаукових чинників, насамперед історичної політики обох країн. Олександр Зайцев зазначив, що зміна може поля-

гати у відході від захисту національних інтересів і переході на рівень критичної академічної науки.

– Ми повинні відмовитися від націоналістичного підходу до історії, згідно з яким наш народ може бути лише героєм і ніколи злочинцем. Якщо це вдасться, буде усунуто останню перешкоду на шляху до польсько-українського примирення, – зазначив Олександр Зайцев.

Спільне відзначення річниці

Інший учасник, отець Стефан Батрух, розповів про спільне польсько-українське церковне вшанування 80-ліття річниці Волинської трагедії, що відбулося 7–9 липня 2023 року. У ньому брали участь єпископи й президенти обох країн.

– Ця подія стала важливим кроком на шляху до примирення, – зазначив о. Стефан Батрух. Священник також нагадав, що у 2003 році ювілейну річницю відзначали окремо, як і у 2013-му. Проте десять років тому важливим акцентом була спільна заява глав Греко-католицької, Римо-католицької та Православної церков. Доповідач підкреслив, що у 2023 році відзначення організовано в абсолютно новому форматі, який передбачав спільні богослужіння в обох країнах із чіткою темою прощення та примирення.

– Недолік полягає в тому, що ми ще не маємо плану на майбутнє і чекаємо на наступні круглі дати, – підсумував о. Стефан Батрух. І це, на його думку, залишає простір для імпровізації та дій, що відповідають суспільним настроям.

Подібними міркуваннями поділилася і консулка Польщі у Львові Еліза Дзвонкевич, яка звернула увагу на відсутність спільних дій щодо непростой історії на рівні обох міністерств освіти. Консулка також відреагувала на заяву одного зі спікерів про те, що відбудова України, а саме участь у ній польської сторони, буде певною мірою показником вдячності українців і того, як далеко зайшло примирення. У цьому контексті проблемою також було названо те, що польським громадам не повернули храми у Києві та Львові.

– Ми вважаємо, що, якщо українці щось не віддають, вони невдячні. Це хибна теза, – заявила консулка. На її думку, допомога не може бути зумовлена якимись очікуваннями. Вона запевнила також, що особисто стикалася з багатьма словами вдячності українців за польську допомогу.

Зараз історичний момент

У підсумках конференції можна було почути, що не лише польська громада в Україні має проблеми. У Варшаві, наприклад, до цього часу не вдалося збудувати храм для греко-католиків. Також на горі Монастир поблизу села Верхрата досі не відновлено плиту на могилі воїнів УПА, яку знищили вандали. Відновлення було умовою для розблокування ексгумації в Україні. Один з учасників зазначив, що обидва народи перебувають в історичному моменті, коли «можуть вирішити всі труднощі, які супроводжували наших предків». Також було зазначено, що лідерами цієї трансформації мають бути церкви, а не політики. Ще одна умова зміни у відносинах – уникання спроб написати історію за українців, бо це елемент їхньої національної ідентифікації. Було сказано також, що обидві країни точно можуть вимагати одне від одного поховання та вшанування своїх жертв в обох країнах. ●

Павло ЛОЗА

Фото автора статті

Поляки в Україні: «Ця боротьба – і за наше виживання»

«Ми знаємо, що перші – українці. А наступні, кого ненавидять росіяни, – це поляки», – говорить Анастасія Стрельцова-Ніколенко, членкиня правління Одеського відділення Спілки поляків України ім. Адама Міцкевича, вчителька та директорка польської су-ботньо-недільної школи.

– Під час 4-ї Міжнародної наукової конференції в Перемишлі ви розповідали про поляків у Збройних силах України під час російсько-української війни. Переважно про дуалізм етнічної ідентифікації. Чому така тема доповіді?

– Бо тема дуже актуальна. Багато хлопців із нашої та інших польських спілок, з якими ми дружимо – Херсонської, Миколаївської областей – пішли на війну. Багато пішло ще з 2014 року, незважаючи на те, що вони є активними членами польської спільноти. Оскільки вони вважають себе патріотами України, для них важливо боронити Україну, демократичні цінності та нас, котрі залишилися в тилу.

– Ви можете назвати кількість членів польської громади з України, які перебувають у війську?

– Зараз ми взагалі не можемо говорити про кількість військових польського походження. Тому що всі ці дані засекречені. Ми теж не можемо говорити, скільки представників нашої організації пішло до війська. Скажу так, вони є в різних підрозділах. Деяким можна говорити, що вони у війську, а деяким не можна оприлюднювати таку інформацію. Триває війна, і ми мусимо зберігати деякі таємниці, а завдяки цьому зберігати життя військових. Тому не зможу сказати. Крім того, у списках немає позначки, ким такі особи себе вважають – болгариним, поляком, молдаванином. Це просто військовий – громадянин України. Те, ким вони себе вважають, важливо нам, у родині та громаді. Звичайно, під час війни ми досліджуємо тему, що з ними діється, і будемо це робити після війни, коли інформація про кількість військових стане публічною.

– Ви знаєте цих людей. Що їх мотивувало піти боротися?

– Мотивація – різна. Але найважливіше, що треба розуміти, – нас так виховували. Нас виховували, що батьківщина існує для того, щоб нею пишатися та її захищати. Багато хлопців ще з 2014 року казали: «Почалась війна. Хто, крім нас. Ми повинні йти захищати нашу країну та свої родини». Після 24 лютого минулого року ситуація була більш критична. Загалом усі свідомі люди якось долучилися до захисту країни: волонтерством, допомогою чи пішли до війська. Наші хлопці, ті, хто до цього часу не були в армії, не були в армії в юності, також вирішили, що це питання саме нашого виживання. Тому що ми розуміємо, що, крім українців, росіяни дуже не люблять поляків. Ми бачимо і чуємо, що відбувається з поляками, які лишилися на окупованій території. З деяким навіть не маємо зв'язку. У випадку деяких осіб є інформація, що людина була, за нею приїхали росіяни – й усе. Ми не знаємо, що з ними.

– Так, зокрема, було на Херсонщині. Я маю рацію?

– Так. Чекаємо, можливо, люди, які, скажімо, «пропали», з'являться ще в інформаційному просторі, вийдуть на зв'язок. Ми знаємо, що перші – українці. А наступні, кого ненавидять росіяни, – це поляки. Отже, ця боротьба також за наше виживання, виживання не лише України як політичної нації, а ще виживання нашої культури. Ми чудово розуміємо, що на окупованих територіях поляки не можуть вести свою діяльність. Я була нещодавно в деокупованому селі Правдине на Херсонщині. Це повністю польське село. Воно було окуповане вісім місяців. Розмовляючи з людьми,

які там залишилися, з бабусями, дідусями та навіть молоддю, я запитала, чи функціонував костел, коли в селі були росіяни. Сказали, що це було нереально. Людей розстрілювали, тому що вони просто росіянам не сподобалися, бо є поляками. Тому боялися йти в костел, говорити польською. Місцева польська культурна діяльність, яка невід'ємно пов'язана з тим же костелом, не могла відбуватися. Війна й перемога в ній – це для нас питання виживання як українців, так і поляків.

– Існує іноземний батальйон, у якому служать громадяни Польщі. Знаєте таких осіб? Польська меншина в Україні має з ними контакт?

– Офіційно ми не можемо говорити, якої національності люди, котрі борються в Україні. Але як волонтерка можу сказати – так. Є такі особи. Їм теж не заборонено говорити про себе й давати інтерв'ю навіть у медійному просторі. Ми прийшли до шпиталю в Одесі до хлопців однієї з бригад. Я була вдягнена у футболку, в якій зараз із вами розмовляю (футболка на фото – прим. авт.). Один із хлопців побачив тризуб і орла. Спитав мене польською: «A Pani wie co to jest?» Якраз у цій лікарні було двоє хлопців, які, якщо не помиляюся, мали польське громадянство. У підлітковому віці вони виїхали з батьками до Польщі. Коли почалася повномасштабна війна, вирішили приїхати та боронити Україну.

– Ще хотів спитати про історичний аспект. Деякі середовища, політики в Польщі твердять, що підтримка України має залежати від розв'язання історичних питань. Що ви як поляк з України думаєте про це?

– Насправді всі свідомі українці й поляки розуміють, що згадати якісь історичні події, почати сперечатися, розсваритися ми можемо за десять секунд. Це все було нам насажене Радянським Союзом. У той же час існує дуже багато речей, що нас об'єднують, і ми про них знаємо. Нам як історикам слід доносити ці спільні теми, показувати, що деякі моменти були радянським фейком. Якщо ми кажемо про Одесу, то взагалі таких проблем не було, тому що Одеса, крім того, що це полікультурне місто, має одного ворога. Цим ворогом була Російська імперія. Коли після 1907 року відбулося відкриття Польського дому в Одесі, на урочистості були присутні представники української «Просвіти», які вітали поляків із відкриттям їхнього дому. Це описується в документах. Коли в «Просвіті» забрали приміщення, українці якийсь час проводили свої зустрічі в Польському домі. А коли в поляків Російська імперія забрала приміщення, вони приходили до «Просвіти». Литовська організація «Рута» була і там, і там. Тому в Одесі проблем між поляками та українцями не було ніколи. Остання польська школа на території України в межах СРСР була закрита саме в Одесі. Під радянським тиском проіснувала до 1938 року. Є проблеми між росіянами та іншими націями. Але це вже інша історія.

– Ви зараз навчаєте історії в школі. Чи багато маєте учнів?

– До війни було триста й більше осіб, а зараз, звичайно, менше. На початку війни частина місцевих поляків виїхала. Ми як спілка допомагали – через Румунію до Польщі вивозили дітей з матерями. Після 24 лютого 2022 року було декілька днів на збір, щоб вивезти максимальну кількість дітей. Проте впродовж півтора року багато людей приїхало до Одеси з Харківщини, Херсонщини. Є й люди з Луганської області. Маємо теж учнів із Маріуполя, Миколаївської області. Дуже багато дітей із Каховки. Приїхали й шукали допомоги. А де мали шукати? Дехто взаємодіяв із польськими організаціями в себе. Їхали до своїх, бо це теж представники польської меншини. Зараз діти ходять до нас у школи. За півтора року ці біженці стали частиною нашої польської родини в Одесі. Знаю, що більшість польських родин після деокупації планує повернутися на свої рідні землі.

– У вас були постійні зв'язки з польськими організаціями чи окремим діячами? Ви пропонували, щоб вони приїхали в Одесу?

– Ні, вони просто тікали від війни – просто кудись. Для них найближчий пункт, розташований подалі від бойових дій, – це Одеса. У нас був обстріл, але це зовсім не порівняти з тим, що відбувається в Миколаєві. Ці люди, коли прибули, вирішували, чи їхати далі, чи лишатися в Україні. Ті, які лишилися, виходили на нас.

– Багато польських одеситів виїхало?

– Повернуся до вашого першого питання, про дуалізм етнічної ідентифікації. У нас людина може вважати себе кимось лише частково. Я вважаю себе полькою. Але серед нас є люди, які вважають себе польськими українцями, інші – одеськими поляками, а ще інші кажуть, що вони українці з польським корінням. І кожен з них по-своєму має рацію. А щодо виїзду з Одеси – так, багато місцевих поляків дійсно виїхало після 24 лютого. Люди літнього віку, яким понад 80 років, лишилися. Зараз у місті близько двісті поляків такого поважного віку, якими ми як організація опікуємося. Узагалі на півдні України багато таких людей. Дуже багато наших бабусь казали й кажуть, що лишилися, бо вони одну війну пережили в Одесі, й іншу теж переживуть. ●

Павло ЛОЗА

Пам'ять про тих, хто пішов із життя

Прибирання могил, запалювання свічок та молитва перед Днем усіх святих – так щороку виглядає кінець жовтня на цвинтарях у Польщі. Українці цього року також не забули до 1 листопада впорядковувати могили українських воїнів, активістів та священників.

ЛЮБЛІН. 31 жовтня у Любліні відбулося прибирання могил воїнів Української Народної Республіки. Козацькі хрести розташовано на Православному кладовищі на вул. Липовій. «Це наш моральний обов'язок подбати про могили борців за волю України, що жили понад 100 років тому», – так запрошувало до спільної роботи Українське товариство у Любліні, яке організовувало подію.

На сьогодні з кількох десятків могил, що були на кладовищі, залишилися тільки тринадцять. У 2001 році на цвинтарі відкрито пам'ятник воїнам Армії УНР.

Нагадаємо, що 14 серпня на місці останнього спочинку українських воїнів у Любліні, а також в інших населених пунктах усієї Польщі українці та поляки спільно запалили «Полум'я братерства».

ВАРШАВА. Українці, які живуть у Варшаві, 28 жовтня впорядковували могили воїнів отамана Петлюри на Православному кладовищі на Волі. У прибиранні взяли участь кільканадцять осіб. Після відбулася зустріч біля могили генерал-хорунжого армії Української Народної Республіки Марка Безручка. Подію присвячено 140-річчю з дня народження українського військового діяча.

На цвинтарі встановлено два козацькі меморіали та стоїть кілька поодиноких христів. На сьогодні там 106 могил, а загалом на кладовищі було майже 300 таких поховань. Тут спочивають уже згаданий генерал-хорунжий Марко Безручко, генерал-хорунжий Всеволод Змієнко, а також інші козаки та старшини часів УНР.

Українці польської столиці проводять такі акції від 2016-го кілька разів на рік, зокрема до Дня всіх святих та з нагоди Великодня. Організатор – Громадська ініціатива за дбаємомогил воїнів УНР у Варшаві.

Фото з фейсбук-сторінки Юрія Рейта

ПЕРЕМИШЛЬ. Традиційно учні й працівники школи ім. Маркіяна Шашкевича у Перемишлі впорядковували могили на місцевому Головному кладовищі, що на вулиці Словацького. З нагоди 1 листопада вихованці 4-8 класів та ліцею разом зі своїми вчителями прибирали могили священників, вчителів, учнів українських шкіл міжвоєнного періоду, а також давні та новіші надгробки.

«Від нас залежить, що ми збережемо і що запам'ятаємо. Учні схилили голови над могилами людей, яким припала до серця наша школа», – читаємо у повідомленні про прибирання на фейсбук-сторінці навчального закладу.

Крім того, учні 6 та 8 класів ходили на єврейське кладовище. Як зазначають педагоги, у такий спосіб молодь не лише навчається сумлінної праці, а насамперед – поваги до традицій та тих, хто пішов із життя.

Фото з фейсбук-сторінки школи

КРАКІВ. У суботу, 21 жовтня, як і щороку, на Раковицькому цвинтарі в Кракові зібралися українці, щоб впорядкувати могили видатних українців Кракова. На спільне прибирання прийшли пластуни з опікуном Романом Ващуком (омбудсмен українського бізнесу, колишній посол Канади в Україні, активний діяч Пласту), парох Української греко-католицької церкви в Кракові о. Петро Павлище з співробітником, члени краківського гуртка Об'єднання українців у Польщі та всі охочі. Вдалося впорядкувати 22 могили, де спочивають священники, професори, письменники, політики, військові, художники, лікарі. Пластуни почистили також пам'ятник жертвам табору для інтернованих Домб'є. Для них це стало можливістю дізнатися історію українців, котрі творили це місто, змінювали його та розвивали. Діти й молодь побачили, що можна впливати на життя не лише своєї держави, але й того краю, де вони перебувають. Для краківських українців цей захід став традицією та потребою, щоб не забувати про своїх діячів. Крім того, щорічне прибирання – це нагода перевірити стан могил. Більшість з них у доброму стані, але деякі (зокрема, знайдені нещодавно) – знищені чи зламані, запали або мають бути ліквідовані. Станом на сьогодні три могили вимагають негайного відновлення, зокрема через западання, дві могили пошкоджені й потребують консерваційних робіт, одна має бути ліквідована – це могила Теодозія Сташка. Якщо серед наших читачів є його родина, прохання врегулювати оплати на Раковицькому цвинтарі.

Вшануймо також пам'ять двох жінок, які нещодавно відійшли в інший світ. Це д-р Божена Зінкевич-Томанек, одна із знаснениць україністики в Ягеллонському університеті, яка померла у 2021 році, та Марія Шлянта з дому Грицевич, суспільна діячка, котра гуртувала всіх і дбала про єдність та силу громади, померла у 2023 році.

Марта ЛЕВОСЮК

Підготувала Тетяна ДАНЮЧЕНКО

Серед переможців кінофестивалю – «La Palisiada», «Люксембург, Люксембург» та «Skąd dokąd»

25 жовтня завершився **Ukraina! 8. Festiwal Filmowy** у Варшаві. Попереднього дня під час закриття фестивалю було оголошено його переможців. Присутні на події творці фільмів «La Palisiada», «Я і Фелікс», «День вчителя» та «Skąd dokąd» особисто дякували за нагороди. В межах фестивалю оцінювалися 13 художніх, 11 документальних та 22 короткометражних фільми.

Нагороду за найкращий художній фільм (2000 євро – фінансовано Ельжбетою Лендо) отримала стрічка «La Palisiada» режисера Пилипа Сотниченка, яка й демонструвалася на закритті фестивалю у Варшаві.

Кадр з фільму «La Palisiada»

Спеціальну відзнаку надано фільму «Я і Фелікс» режисерки Ірини Цілик. За операторську роботу відзнаку отримав оператор фільму «La Palisiada» Володимир Усик. Акторськими відзнаками нагородили Ірму Вітовську («Королі репу», «Коза Ностра. Мама їде», «Смак свободи») та Карину Химчук («Ти мене любиш?», «Королі репу»).

Журі конкурсу художніх фільмів складалося з кінорежисерки Йоанни Кос-Краузе, актриси Йовіти Буднік та кінооператора Олександра Позднякова.

Нагороду за найкращий документальний фільм (2000 євро) отримав «Skąd dokąd» режисера Мацея Хамелі. Також відзнакою нагородили стрічку «Ми не зникнемо» режисерки Аліси Коваленко.

Кадр з фільму «Skąd dokąd»

Кадр з фільму «Люксембург, Люксембург»

Журі конкурсу документальних фільмів складалося з кінорежисерки Наталії Коринцької-Груз, кінорежисера Сергія Буковського та кінокритика й публіциста Якуба Маймурека.

Головний приз серед короткометражних (1000 євро – фінансовано організацією Fundacja Widowisk Masowych та книгарнею Niś з Кракова) отримав фільм «День вчителя» режисера Олексія Пасічника. Відзнаками нагородили також документальну стрічку «Птиця» режисерки Аліни Максименко та анімацію «Маріуполь. Сто ночей» режисерки Софії Мельник.

Журі конкурсу короткометражних фільмів складалося з кінорежисерки Каріни Бендковської, кінорежисера Романа Бровка та журналіста «Głos Kultury» Міхала Мельника.

Переможцями призу глядацьких симпатій стали художній фільм «Люксембург, Люксембург» режисера Антоніо Лукіча та документальний «Skąd dokąd» Мацея Хамелі.

A Ukraina! 8. Festiwal Filmowy вирушив далі Польщею:

- Kino Muza в Познані – 18-24.10.2023
- Kino Nowe Horyzonty у Вроцлаві – 20-26.10.2023
- Kino 60 krzesel у Гожові-Великопольському – 23-26.10.2023
- Centrum Kultury Zamek у Познані – 24-29.10.2023
- Centrum Sztuki Współczesnej в Торуні – 28-29.10.2023
- Kino Wolność у Гродзіську-Мазовецькому – 3-5.11.2023
- Kino Meduza в Ополі – 3-9.11.2023
- Klub Żak у Гданську – 10-16.11.2023
- Kino Amok у Гливицях – 17-23.11.2023
- Kino Pod Baranami у Кракові – 17-22.11.2023
- Kino Forum в Білостоці – 17-22.11.2023
- Centrum Kultury у Любліні – 1-3.12.2023
- Kino za Rogiem у Плоцьку – 29.11 - 6.12.2023

Також з 27 жовтня по 12 листопада обрані фестивальні фільми можна буде переглянути онлайн на платформі vod.warszawa.pl.

Профспілки допомагають біженцям

Unions Help Refugees (UHR) – це організація, яка допомагає українським працівникам боротися за свої права на польському ринку праці. Проєкт виник в квітні 2022 року після початку війни в Україні та працює в межах Фондації «Центр організації профспілок». COZZ – це незалежна, політично нейтральна неурядова організація, метою якої є зміцнення та організація профспілок у Центральній та Східній Європі.

Метою UHR є підтримка українських біженців у їхньому важкому входженні на польський ринок праці, допомога у боротьбі з експлуатацією, несправедливими діями роботодавців. Використовуючи методологію організації COZZ та профспілкову філософію, ми прагнемо дати можливість українцям повернути контроль над своїм життям, перевернувши війною, вимушеним переміщенням та несправедливими діями роботодавців. Допомогти собі, своїм знайомим та колегам, а також сприяти інтеграції та розбудові добрих стосунків з місцевим населенням у майбутньому.

Наша організація має такі напрямки діяльності:

1. Безкоштовна цілодобова лінія допомоги

Ми маємо безкоштовну лінію підтримки для українських працівників українською та російською мовами. Ви можете зателефонувати на цілодобову гарячу лінію, написати на електронну адресу romos@uhr.org.pl чи звернутися через наші соціальні мережі.

Ми допомагаємо в ситуаціях, коли:

- працівник хоче зрозуміти, які має права на роботі,
- коли є сумніви щодо пропонуваного робочого контракту,
- ви не знаєте, чи умови праці, які вам пропонують, є справедливими,
- хочете обговорити умови праці,
- роботодавець вас обманув і не виплатив заробітну плату,
- працівник зазнав дискримінації на робочому місці.

2. Вебіари, тренінги, навчання

На нашому сайті міститься багато актуальної інформації на тему польського трудового права. Щомісяця проводимо вебіари про основи трудового права в Польщі. Ми доступно пояснюємо юридичні складнощі, розповідаємо, що таке профспілки і як вони можуть допомогти, готуємо аудиторію до дій у випадку зловживань або порушення закону нечесними роботодавцями. Також проводимо психологічні тренінги з профілактики професійного вигорання, боротьби зі стресом, асертивності, ефективної комунікації.

Ми навчаємо в різних формах – проводимо вебіари, семінари з польського права, а також дводенні навчальні конференції.

Тренінги для організацій. Наші перші тренінги були розроблені для зацікавлених груп у центрах для біженців/мігрантів та для нашої групи лідерів. Ми адаптували їх для організацій, які допомагають біженцям у вирішенні різних питань. Також ми створили та провели програму для навчання активістів руху медичних працівників «Будь як Ніна» з України. І надалі активно продовжуємо взаємодіяти з різноманітними організаціями, які допомагають українським біженцям в Польщі.

3. Підтримка профспілок

Ми працюємо над підтримкою профспілок, які залучають українців до своїх структур. Це вимагає розробки додаткових ресурсів, перекладів та популяризації концепції серед польської та української спільнот.

Один з наших пріоритетів – не створювати окремі мовні чи етнічні структури, оскільки це навряд чи сприятиме інтеграції або розвитку міжкультурного взаєморозуміння та довіри, необхідних для майбутніх колективних дій.

«Змінивши життя однієї людини, ми можемо змінити цілий світ»

Наша команда активна і різностороння. Наприклад, Інна – лікарка за освітою, мати двох дітей та активістка команди UHR – прийшла на тренінг з польського трудового права, який ми проводили, і згодом стала частиною команди. Зараз вона займається зверненнями на гарячу лінію та допомагає залучати жінок-опікунок до профспілки. Це приклад того, як люди в нашій організації активно розвиваються. Знаходять свій напрямок, щоб мати змогу якнайкраще допомогти.

За час роботи організації ми мали велику кількість запитів та складних ситуацій, з якими стикалися мігранти в Польщі. Так, наприклад, вагітну жінку, яка працювала на *umowie zlecenia*, звільнили. Подивившись її договір, ми з'ясували, що не був дотриманий термін попередження про звільнення. Жінка звернулася до керівництва і їй виплатили кошти, які належали одній зі сторін у випадку недотримання цієї умови. Це свідчення того, як важливо знати свої права та уважно читати договір.

Однозначним успіхом є долучення українських працівниць-опікунок до польської профспілки, відповідно – це можливість заявляти про свої потреби та гідну оплату праці.

В багатьох ситуаціях наша команда супроводжувала людей, які зверталися за допомогою, з визначенням наступних дій, підтримкою в написанні листів до PIP (*Państwo wa Inspekcja Pracy*), поверненням несплачених коштів.

Наші контакти:

Сайт: uhr.org.pl

Telegram: t.me/cozzuhr

Facebook: facebook.com/UnionsHelpRefugees

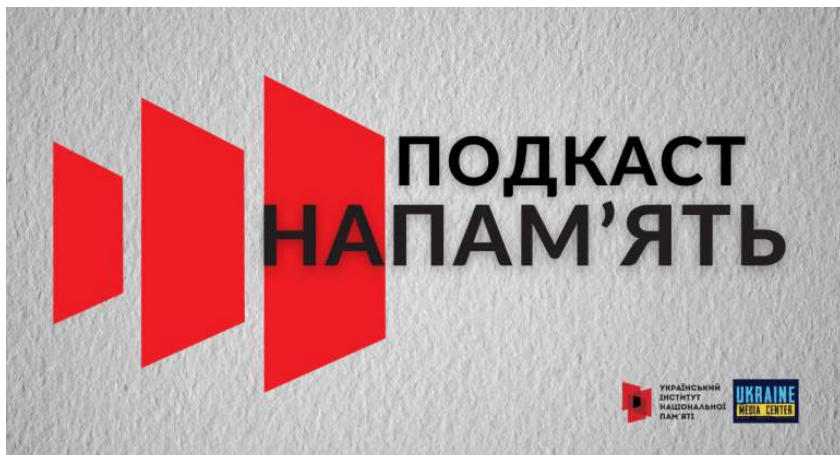
Instagram: instagram.com/unionshelprefugees

YouTube: youtube.com/@unionshelprefugees

Tik Tok: tiktok.com/@unions.help.refug

Безкоштовна цілодобова лінія допомоги

(*Bezpłatna całodobowa infolinia*): +48 800 800 605

«(На)пам'ять»

Український інститут національної пам'яті спільно з Медіацентром Україна запустили подкаст «(На)пам'ять».

У кожному випуску – розмова з фахівцем чи дослідником про найважливіші тенденції та проєкти у сфері національної пам'яті, а також про виклики, з якими маємо справу. Цей проєкт дає змогу підняти ті теми історичної пам'яті, які потребують глибшого і ретельнішого обговорення, й запропонувати аудиторії думки фахівців і дослідників у зручній формі аудіоподкасту. Його мета – говорити про складніші та навіть конфліктні історії, пов'язані з нашим минулим і пам'яттю про нього. Наші гості висловлюють свою точку зору.

Гостем першого випуску став голова Українського інституту національної пам'яті Антон Дробович. У розмові з ним ішлося про:

- больові точки історичної пам'яті українців,
- подолання колоніальної спадщини та пов'язані з цим виклики,
- пам'ять про сучасну війну та Національне військове меморіальне кладовище.

«Ми пережили найстрашніше, на мій погляд, ХХ століття, якщо подивитися на досвід катастроф, які торкнулися великих людських спільнот. Наша спільнота була частиною великого тоталітарного організму – Радянського Союзу й не мала можливості відрефлексувати свій історичний досвід. Переживши спроби витирання пам'яті, знищення частини спільноти, ми маємо лакуни пам'яті. Щось за період незалежності нам вдалося відрефлексувати більше, наприклад, злочин Голодомору-геноциду. Досвіди побудови нашої першої національної держави та Другої світової війни, на мою думку, менш проговорені. Над цим потрібно далі працювати. Зокрема, тому що, нападаючи на нас, росіяни використали ці наші больові точки», – сказав у подкасті Антон Дробович.

Гість другого випуску – військовий історик Василь Павлов, який працював над ребрендингом ЗСУ. Він керує експертною групою внутрішніх комунікацій у Міністерстві оборони України.

З подкасту ви дізнаєтеся більше про те:

- як змінювалося українське військо,

- що таке мілітарна історія України,
- які міфи – популярні, але вже на нас не працюють,
- які травми з минулого заважають нам сприймати власну історію,
- які історичні паралелі подій сучасної російсько-української війни з минулими битвами – некоректні,
- чому реконструктори по всьому світу намагаються досягнути мілітарну культуру ЗСУ,
- який світовий досвід може бути корисним для нас під час писання історії і формування пам'яті про сучасну війну.

«Збройні сили України зараз є одним із факторів формування української ідентичності. Це не щось нове у світовій історії. Більшість націй так чи інакше сформувалися у війнах. І на них значно вплинула військова організація у їхній країні», – каже Василь Павлов.

Він переконаний, що «історію сучасної війни треба писати правдиво – ми маємо залишити максимально повний пласт інформації, щоб робити висновки потім. Багато чого ми поки не можемо оцінити в силу того, що перебуваємо в подіях. Важливо не створити зайвих міфів. Будь-який міф рано чи пізно починає бити по тих, хто його створив». А ще додає: «Історія має бути використана в усіх її проявах для нашої перемоги».

Третій випуск подкасту «(На)пам'ять» присвячений темі колонізації та історії півдня України. Своєю точкою зору на ці питання поділився історик, сходознавець і тюрколог Олександр Галенко. Він є учнем і колегою знаменитого українсько-американського історика і сходознавця Омеляна Пріцака. Короткий час після смерті Пріцака він очолював Інститут сходознавства Національної академії наук України, а потім – Центр дослідження цивілізацій Причорномор'я в Інституті історії України НАНУ. Викладав у Києво-Могилянській академії, зараз викладає у Київській школі економіки. Олександр Галенко знає османсько-турецьку мову, перекладає з неї, публікується у світових наукових виданнях.

Він розкрив наступні питання:

- українці були лише тими, кого колонізували, чи й самі брали участь у колонізаційних процесах,
- як на нас вплинула різна, але тривала взаємодія з народами, що населяли степову частину сучасної України і Крим,
- як нам осмислювати колонізацію та її значення на тлі деколонізаційних трендів у світі й Україні.

Він переконаний, що в ході колонізації предки українців, рухаючись із півночі та заходу на південь і схід, сформували для себе національну територію. При цьому вони не тільки воювали зі степовими народами, але й взаємодіяли, обмінюючись знаннями і досвідом, що також вплинуло на нас культурно і політично.

Подкаст «(На)пам'ять» виходитиме по вівторках кожні два тижні на ютуб-каналах УІНП та Медіацентру Україна, а також на подкастингових платформах Google Podcasts та Apple Podcasts. ●

Андрій КСЕНИЧ

Дорогы Краяне!

Верну до часів з кінця XVIII віку, але інтересувати нас буде не конфедерація, а то, як в романі Володимира Хиліяка «Шыбеничний верх» функціонує наша бесіда. Автор жыл майже сто років пізніше, але за тот час мова ся майже не змінила, што вкажу на мовнім материялі роману. Ци «жива мова» його героїв одповідат часам другой половины XVIII и XIX столітя меньше нас інтересує ніж то, ци змінила ся она, коли поспотриме на ню з нашої теперішньої позиції. Я позволю собі чытати роман так, як бы гнеска бесідувал зо-вном сам Автор. Буде в тім кус фонологічных, а більше орфоепічных перешкод, бо Хиліяк стосуває орфографію з ерами, ятями, о яких єм юж не єден раз споминал. Сут там деякы зміны в флексії, або ищы подвійне стосування «е», на што звертал єм юж увагу и не забуду даколи знов о тім повісті. Загалом не псує то мову його персонажів, а якбы и дакус фактычні, то я того «не зауважу», а часом запишу ближе до нашого способу бесіды.

Якысу хвилю думал єм як мам представити тоту непросту справу літературного языка В. Хиліяка. Зобрал єм дос дуже материялу, до може ищы не повного, остаточного аналізу и высновку, але без сумніву достатньо, жебы повісти як реальні и як живо передал письменник нашу бесіду. Жебы краще показати зобраны приклады, далеко не вшиткы, бо роман має праві 300 сторінок тексту, вирішыл єм поділити їх на три частини. Будут то прислівя, приповідкы и фразеологізмы, слова прияты з інших мов, якы в Хиліяка заміняють нашы, а також приклады часами дивной флексії, аж врешті доказы нашої живої мовы. Може то спричинити деякы повторіня, але мі лекше буде уникнути плутанины, што піднесе тзв. конкрет переказу.

Недавно вышла велика книга нашых «приповідок и приказок», якы зобрал Василь Баволяк. То наша, як прияло ся бесідувати, народна мудрість. Хиліяк не міг поминути в бесіді своїх персонажів роману той стороны языка. Выбрал єм близко тридцет прикладів прислівів, приповідок и фразеологізмів. Тоты треті, бо може не є то такє зрозуміле, то сут сполучіня кількох слів, якы часто повторяют ся в бесіді групы люди, а шырше народу. Стає ся то чымси, што вирізнят їх серед інших сусідів.

В Хиліяка находиме дуже таких доказів и мож зауважити, же Автор в ріжні мірі наділят нима своїх персонажів. Залежит то од того ци сут они йому ближшы, мильшы ци ні, а також од того, кым конкретно є даний герой. Стрічаєм в Хиліяка приклады на вшиткы вказаны ту елементы мовы, а зачнеме їх перегляд од такого моменту, який трафил ся мі дос скоро: «На дурня ніт ліка» (14). (То № сторінкы, але не все ей вказую). Прикликаний ту выслів появлят ся в відповідній ситуації, тзн. коли треба было вказати, же акурат того человека немож ани переконати, ани ничого навчыти. Од себе повім, же не стрічал

єм ся з ним в бесіді серед моїх односельчан. Признати зато треба, же є він и дотепний, и правдивий.

Наступний не є може оригінальний, не наш, бо вживають го Полякы, якых в романі маме немало, а тычит «братанків» и замыкат ся в словах, же сут добры «и до шаблі, и до шклянкы». В романі не ходило аж так конкретно о Поляка и Мадяра, а о то, же все ся найдут люде, котрых єднає спільний інтерес (23). Подабат ся мі такє думаня: «Краще біду обыйти, як і в очы лізти» (66). Як ся над його смыслом застановити, то перестерігат оно перед тым, жебы не «пхати ся в кабалу». Подібных прислівів, приповідок, якы вчат жебы быти обережным, маме в романі дос гарді. От як хоц бы сугестия, жебы не пхати ся там «де тя не просят».

Были на Лемковині такы села и місця, де рідко зазирали чужды люде. Барз добрі оддають такий стан слідуочы слова: «Ту гість такий рідкий, як золотий на дорозі» (67). Маме ту ілюстрацію чогоси барз незвичайного, но бо де бы ся такє трафило, а особливо на Лемковині, жебы золотий дукат лежал на дорозі.

Без сумніву повім, же знаме приповідку: «Купити не купити, торгувати можна». Має она своє застосування в жыттю, бо відносит ся вцалі не до самой покупки. В романі появлят ся в моменті бесіды з незнайомым человеком, котрий штоси обіцює. Лемко підходить до того осторожні и толди появляють ся тоты слова.

Прислів и приповідок зо словом Бог, а також фразеологізмів в наші бесіді маме моц. Я наведу з роману лем пару з них, перше буде такє: «Помож Боже тому, хто на добре тягне» (142). Має оно вказати, же тот, хто його приликує, щиро вірит в правоту діяння человека, до якого ся то відносит, тай жычит йому Божой помочы. В Хиліяка шырше тычит то тых персонажів роману, котрых він без сумніву, а мы за ним зачыслиме до позитивных.

Стрітимо и такы высловы, якы не несут важной науки ци моралі, як от такий: «Од Кракова до Чакова – всяди пісня однакова». Несут зато в собі вказівку, же подібных до себе ситуаций, справ, а и людских характерів найдеме в ріжных місцях немало. Повторяють ся сьпіванкы, обряды и людскы долі. Відмінныма можут ся они здавати лем на перший погляд.

Слово Бог юж-зме однотували. Кто не стрітил ся з такыма высловами: «Най тобі Бог благословит» (124); «В Бозі надія»; «Дай Боже здравье» (так стоїт в Хиліяка); «Бог їх сьватий зна»; «Вера Боже!» ітд. (173). Або ищы такє, песимістичне ци оптимістичне: «Бог засмутил, Бог потішил». Певно не лем я чул од старых газдів, якы в скрутній ситуації повідали: «Бог дал, Бог взял».

Пошырят ся мі того писаня, а маю ищы быти фразеологізмы. Не буду їх шырше розписувал ци оцінял, але не лишу тіж без увагы. Думам, же на границы медже приповідками и словосполученнями поставлю таку «мудрість»: «Жыд ищы не богатий, або так ся фарбує». Важніща буде перша ей частина, а разом вказує она, як смотріли на них Лемкы. Бо богаты, бо мудры, але тіж не все потрафлят быти уцтивы.

Фразеологізмів і цікавих словосполучень найдемо в романі більше, що бере ся з того, же Автор хоче надати його творові оригінальну форму. Головна героїня роману «біжит мов серна», а о молодім парібку повідат, же «он хлопец, як ялица» (26). А коли чытаме, же пришло то старшому хлопц «оттак на слину», то звучит то цілком нормально. А як ліричні, а враз з тым смутно, жебы не повісти трагічні, виглядат такє речення: «Най твої слези лічат мої муки» (так записал Автор). Выповіджене то было в ситуації, коли єдному з Руснаків загрожувала розправа зо стороны конфедератів. Підкреслил єм ту кінцівку двох слів, в яких Хиляк ставлят «і», а мі барже пасувало бы «ї». О флексії, лексиці и подібних справах напишу шырше ищы пізніше, бо то sprawy істотны для нашой граматикы. Тоту проблематику порушам юж довший час, але не можу повісти, же виджу конкретну реакцію на мої стараня.

Ясна річ, же то далеко не вшиткы приклады фразеологізмів як и інших языковых форм, котры были ту вказаны. Треба тіж однотувати меньше зауважальны мовны елементи. Видиме їх в такім реченню: «Кєд же вам, діду, „ни до сьпіву, ни до танцю“». Хочу ту підкреслити, же Хиляк пише ту «сьпіву» по-нашому, што не все ся в нього трафлят. Далє мож привести такы звороты характерны для нашой бесіды: «Не будруй сира с жентицов»; «Так ти нас в дурні пошив»; «Не бідкуйте, пане!» (90); «Пропала учтива душа» (100); «...жебись сой зятямила...» и цілий ряд інших. Додам лем ту такє сполучення, котре пригадує кус російську форму: «К чортовій мамі спряталися», што стоїт близко до «Иди к черту», або «К чертовой матери». Хиляк знал на тілко російський язык, же міг то з нього зачерпнути. Може треба вернути до сыра и жентиці, якы Лемкы барз добрі знали тай не мішали їх, коли были юж готовы. Была плясканка, як ей звали в нас, и была жентица. Мішати їх то было бы штоси глупе и в такім значіню ужыл тоты слова Автор. З тьма «пошитима в дурні», котрым близко до російської форми єст подібні. Лемкы шанували розум и правду. Трапили ся о другого человека. Знаме такы слова: «Як тот бідачиско ся має?», котры беру од Хиляка. Знаме тіж заклик «Заваруй Боже!».

Не вычерпал єм тему и треба буде до неї вернути. Думам, же в якійсь мірі доказал єм мовне богатство в романі «Шыбеничний верх», а враз з тым нашой бесіды, яку так широко розписал його Автор. Наша мова може кус ся змінила, але жыє и треба ей плекати. Заховати для наступных поколінь.

Łemkowskie przysłowia i powiedzenia ze Świętokowej Wielkiej i okolic, B. (W.) Bawolak, Siersza 2021.

Х. Аноним, *Повѣсти и рассказы*, Т. I, Львов 1882.

**Zjednoczenie Łemków
uruchamia bezpośrednią pomoc
dla osób uciekających przed wojną.**

**Konto do wpłat na pomoc:
09 1240 5110 1111 0011 1189 0340**

РЕЦЕНЗІЇ

Іван Златокудр,
*Czas na jesień / Час на
осінь*. – Львів:
Сполом, 2023. – 72 с.

Тадей КАРАБОВИЧ

Час на осінь

Вийшла найновіша збірка віршів польською мовою поета Івана Златокудра з філософською назвою «Czas na jesień / Час на осінь». Автор збірки передає поетичне слово на фоні дарованого йому часу й каже, що «час – це категорія для підсумку пройденого поетичного шляху». Питання часу як філософії буття турбує автора не лише у контексті дарованого життя, але також слова як чогось дорожчого й важливого на життєвій дорозі.

Івана Златокудра як поета та українського митця в Польщі, особливо у нашому середовищі, представляти не треба. Він тут присутній давно, ще з часів Українського суспільно-культурного товариства, а згодом Об'єднання українців у Польщі. Утім поезія відомого письменника кожного разу відкриває перед читачем нові незбагненні обрії. Поет не зупиняється у своїй творчості тільки на пройденому, а постійно шукає нових слів. Він як талановитий літератор у кожній новій збірці пропонує неповторний поетичний зміст, який можна назвати ще невідкритою поетичною книгою таємничої Атлантиди. Кожного разу до неї ведуть інші шляхи, й це не лише дороги до себе, але також повернення та втечі в країну дитинства та юності. Уважний читач літературного доробку поета побачить: кожного разу письменник заглиблюється в суть нового слова, що закономірно та зрозуміло з будь-якого погляду. Бо поезія визначила життєвий шлях Івана Златокудра. Це так важливо в контексті філософії творчості винниківського співця.

Іван Златокудр (він же Іван Врецьона) народився 7 квітня 1930 року у Винниках під Львовом. Це відомий поет, член Спілки польських літераторів Нижньосілезького осередку. З 1959 року живе в Польщі, з 1972 року оселився в місцевості Куниці (Лігницький повіт). Закінчив Львівський зооветеринарний інститут (1956 р.) та правничі студії у Вроцлаві (1970 р.).

Від 1960 року працював як спеціаліст рільництва в адміністрації державних сільськогосподарських підприємств, а від 1976 року – юридичним консультантом. Видав збірки віршів «Народній Польщі» (Варшава: Видавництво ГП УСКТ, 1975), «Пейзажі» (Варшава: Видавництво ГП УСКТ, 1981), «Czarnobylskiej Madonnie» (1995), «Barwy chwili» (Варшава: Видавництво «Тирса», 1999), «Веселки печалі» (Варшава: Видавництво «Тирса», 2000). Дебютував у 1960 році у «Нашому слові» на літературній сторінці з віршем «Небо».

Головна управа Об'єднання українців у Польщі вітає
проф. д-ра габ. Романа Дрозда
 з його 60-річчям

Багатолітній член Головної управи та Головної ради ОУП, активний член громади вже від студентських часів, визначний науковець, який присвятив свій час та талант вивченню та документуванню життя української громади у Польщі, історії польсько-українських відносин та багатьом важливим темам для нашої громади. Ректор Поморської академії у Слупську в 2008-2016 роках. Голова Українського історичного товариства у Польщі, організатор багатьох наукових конференцій та дослідницьких проєктів, активний учасник проєкту «Живі в нашій пам'яті». Відзначений багатьма відзнаками та медалями. Визначний Українець у Польщі.

Без Твого, професоре Романе, зусилля ми – українці у Польщі – значно менше зробили б і значно менше знали б про себе, про нашу історію та тих, хто високо та гордо ніс прапор українства через всі, навіть найважчі, роки у Польщі або просто хотів залишатися вірним своїй ідентичності, незважаючи на тиск та розпорошення.

З нагоди Твого Ювілею бажаємо сили, творчої наснаги та кріпкого здоров'я і хай все Тобі щасливо складається у сімейному та професійному житті. До швидкої зустрічі на Великому Параді Перемоги! На многая літа!

Від імені Головної управи
 Мирослав Скірка

Закінчення з 17 сторінки

Його твори з'являються в «Нашому слові», «Українському календарі» (1960–1983), антології «Гомін» (Варшава: Видавництво ГПУСКТ, 1964), «Українському альманасі» (2000, 2004, 2005), «Українському літературному провулку» (2001–2023). На сторінках «Українського календаря» виступав як перекладач віршів польських поетів на українську мову та з української на польську. Вірші Івана Златокудра польською мовою переклали Тадеуш Хрусьцелевський, Зигмунд Юзеф Рибак, Едвард Зих.

Ця біографічна інформація показує, що Іван Златокудр – відомий поет, а його поетичне слово заслуговує на увагу читачів. Це наш класик, у якого багато можна навчитися. Тому найновіша збірка «Czas na jesień / Час на осінь» – це справді довірлива і дозріла лірика, наповнена оригінальними засобами душі й серця, незбагненою палітрою особистісного змісту. У збірці міститься пів сотні ліричних творів, серед яких – притаманні Златокудровому почерку любовні верлібри, мініатюри й твори про природу. У змісті збірки відчувається настрій осіннього свята дозрілості й прощань, вагомості й вирішних притаманностей. Мить поезії постає з кожного рядка, з кожного вірша.

Символ малої батьківщини під Львовом – Винники – це сакралізована цінність життя, літопис вічних мандрівок до ойкумени дитинства. Збірка містить ліричні твори, написані протягом найновішого періоду у 2001–2023 роках. Це метафоричні висловлювання з образами осінніх лісів, місяцем напередодні вересневих споминів, яблук у саду як символів зрілості й краси. Це також одвічні злети в давнину, яку можна назвати парадигмою асоціативності, адже в ній згущується міфічна оповідь та настає вербалізація часу. Поріг дому стає порогом часу, тому поет каже про можливість бачити минуле крізь призму серця. Тишу минулого письменник порушує такими образами, як сни, мрії та чекання. Сняться події, виринають знайомі обличчя коханих людей, на яких поет чекав – вони можуть приходити до нього в поезії і бути поруч. Можуть приходити лише у створеному поетом образі, як мандрівні птахи чи

як осіння Лорелай, про яку пише митець. Осіння Лорелай для відважного співця є музою кохання та його довгого життя. Іван Златокудр свідомий, що він звертається до романтичної історії річки Рейн, до скелі, яку оспівували європейські поети-романтики та бачили в ній образ дівчини-русалки. Іван Златокудр у своїй найновішій збірці «Czas na jesień / Час на осінь» передає за допомогою міфічного слова правду про вічність, мінливість життя й прагнення людини бути безсмертною. Отже, не дарма в збірці відчутна поетична філософія Прометея і Лорелай – двох прагнень людини кохати. Поет каже: «Поезія для мене є явищем, як схід сонця, цвітіння садів, врода осінньої пори; це миттєве світосприймання художньої правди відносно вічності чи, краще сказати б, довговічності нашої землі, бо лише космосові належить вічність. Поезія це березневий похід. Для мене поезія асоціюється з весною. Чому так? Я сонцелюб, ведмідь, пробуджений із зимової дрімоти».

Збірка поезії Івана Златокудра – це важливий крок у філософську містику, яку поет заново оспівує у своїй творчості. Це справжній скарб присутності тільки його Лорелай у слові. Вірші поета є важливим образом між стрімкими берегами таємничої гори й нашого бентежного часу. Поет каже, що його вірші народжуються з потреби серця. Тому доречно буде на закінчення цієї рецензії нагадати слова близької до винниківського співця критикині й поетеси Мирослави Олійник. Про творчість Івана Златокудра вона писала так: «Я зірву тобі синьодзвіночкову квітку весняну – голубий наперсток неба». Яка глибина у цих рядках! Наче стоїш серед безмежного поля, вдихаєш пахощі квітів – і груди переповнюють почуття любові. Хочеться зірвати «синьодзвіночкову» квітку, наче «голубий наперсток неба». Щоб подарувати їй. Іван Златокудр – майстер філософських та пейзажних мініатюр, художник інтимної лірики. Кількома мазками поет змальовує свої почуття до природи, до рідної домівки, до коханої жінки. Як переплетені нитки – не втрачаючи актуальності, зв'язок минулого з сьогоденням. За верлібрами криється індивідуальний світ людини, яка є носієм історичної пам'яті свого народу, патріотом малої батьківщини – Винників, невеличкого містечка під Львовом. ●

Вночі 27 жовтня упокоїлась з Богом
наша найдорожча Мама, Сестра й Бабуся

Св. Пам'яті Любомира Кобеляк

Народилася 5 січня 1932 року у селі Корні на Томашівщині (недалеко від кордону з Україною) у патріотичній сім'ї Василя та Марії Вербових.

Дитиною Вона пережила лихо акції «Вісла» та концтабору Явожно. Ці тяжкі події не зламали її, а, навпаки, підштовхнули до невтомної праці для української громади у Польщі.

Після закінчення факультету україністики у Варшавському університеті Вона вступила в ряди УСКТ, де була куратором-опікуном українського шкільництва, намагаючись збільшити набір учнів, покращити рівень програми та готувати нових вчителів. Вона також популяризувала українську книжку та була співорганізатором українських фестивалів.

Закохана в українську пісню с.п. Люба довгі роки дбала про сценічний вигляд хору «Журавлі».

За будь-якої можливості поверталася у рідне село на свято Покрови, ведучи своїх нащадків до церкви, на могили своїх дідів та під «Бендегові» груші.

Незважаючи на серйозну недугу та печаль після передчасної смерті мужа Анатолія, с.п. Люба до останніх днів свого життя турбувалася про війну в Україні, українську Церкву та своїх онуків.

Святої пам'яті Люба Кобеляк залишає у великому смутку синів Романа і Ігоря з дружинами Мирославою і Доротою, онуків Андрія, Марка з дружиною Сонею, Олену, Адріана і Ксеню, а також сестру Настуню з родиною і швагра Василя.

ВІЧНА ЇЇ ПАМ'ЯТЬ

Родина

Українську громаду у Польщі облетіла сумна вістка.
27 жовтня на 92-му році життя заснула у Бозі

бл. пам. ЛЮБОМИРА КОБЕЛЯК з роду Вербових з Корнів на Томашівщині

Для нас пані Люба – це символ боротьби і розвитку українського шкільництва у повоєнній Польщі на розпорошених поселеннях вигнаних українців. Патріотизм і принциповість, винесені з батьківської хати і села, налаштованого на рідну освіту і віру, потрібні для ствердження національної ідентичності населення, дали силу зберегти і обстоювати слушність національних ідеалів у 40-х роках, коли молоді Любу запроторили у явожнянський концтабір.

Вистояла. На півночі Польщі цілеспрямовано здобувала освіту, а відтак, після університетського навчання у Варшаві, приступила в рядах Українського суспільно-культурного товариства до заснування шкіл і пунктів навчання української мови.

У Головному правлінні УСКТ була відданою головною спеціалісткою з українського шкільництва у Польщі.

Єством всього її життя було жити для рідного і сім'ї.

Такою пам'ятаємо пані Любу і такою не забудемо.

Родині Покійної: близьким – синам, невісткам і внукам, а також дальшим родичам складаємо наші щирі співчуття.

Об'єднання українців у Польщі

Редакційний колектив газети засмучений з приводу відходу з живих

бл. пам. ЛЮБОМИРИ КОБЕЛЯК

нашої вірної читачки і подекуди цінної аналітикині, бо після завітання газети до її хати і прочитання, пані Люба ділилася з нами своїми думками, бувало, що і критичними.

Це ставало для нас поштовхом відповідальніше приймати думки дописувача, які інколи розминалися з правдою.

Пані Люба зі збереженою досконалою пам'яттю була для нас хронікаркою майже 80-літньої історії переселенської долі українців у Польщі.

Близьким її серцю синам – Романові та Ігорю з дружинами і дітьми, а також родині на Бранєвщині передаємо наші слова співчуття і підтримки.

Редакція «Нашого слова»

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, +48 510-162-854, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny:** zastępca redaktora naczelnego – Paweł Łoza, sekretarz – Tetiana Daniuczenko, redaktorzy – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniński (Gładyszów). **Wydawca:** Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: <http://ukraincy.org.pl> **Fotokład:** Redakcja „Nasze Słowo” **Druk:** Drukarnia „Efekt”. Nakład 2100 egz. Pismo dofinansowane ze środków budżetu państwa Związku Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.

Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.: Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie www.prenumerata.ruch.com.pl Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ – 17⁰⁰.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Statki wyrażają точку zору autorów i nie mogą być utożsamiane z oficjalną pozycją Ministra wewnętrznych spraw i administracji.

UKRAIŃSKI FESTIWAL
47. JARMA ROCK
17-18 XI
2023

KLUB B90, GDANSK

F
E
S
T

JERRY HEIL PATSYKI Z FRANEKA

HYLLA CONTRA BASS HARAZD ELOVE I33I ZAZHYVE

NADIJA DJ VENTYK VILNI DJ WOJ & DJ EMPE

UKRAINIAN ART & DANCE COMPANY PROJEKT MARTY ZVARYCH "MAGIA OBRZĘDÓW I TRADYCJI"

wydarzenia towarzyszące:

**FORUM FEST
ARTBOX**

<http://www.jarmarock-fest.com/>

FB: JarmaRockFEST

Patronat
honorowy:

Organizatorzy:

Partnerzy:

Dofinansowano ze środków:

Dofinansowano
ze środków dotacji
Ministra Spraw
Wewnętrznych
i Administracji

Patronat medialny:

